

Tartuntatautien ilmoittaminen

Ohjeet lääkäreille,
terveyskeskuksille ja sairaanhoitopiireille

Tartuntatautien ilmoittaminen

Ohjeet lääkäreille, terveyskeskuksille ja sairaanhoitopiireille

C8/2008

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ohje tartuntatautien ilmoittamisesta C8/2008

Voimaantulo: 1.1.2009

Kumoaa aikaisemmat KTL:n tartuntatautien ilmoittamisesta antamat ohjeet.

Jakelu:

lääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitopiirit sekä terveyskeskuksia ylläpitävät kunnat ja kuntayhtymät

Tiedoksi:

yksityiset hoitolaitokset ja työterveysasemat, STM, lääninhallitukset ja tietosuojavaltuutettu

Tartuntatauti-ilmoituslomakkeiden tilaaminen:

Edita Prima Oy

Tuotehallinta

PL 480

00043 EDITA

Puhelin: 020 450 2462, telefaksi: 020 450 2470

Sähköposti: asiakaspalvelu.prima@edita.fi

Lomakkeet ovat tilaajalle maksuttomia.

Julkaisija:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Mannerheimintie 166

00300 HELSINKI

Puhelin: vaihde 020 610 6000, telefaksi: 020 610 8468

Sähköposti: info@tartuntatautirekisteri.fi

Tartuntatautirekisterin www-sivut: <http://tartuntatautirekisteri.fi>

Kansikuva:

Teemu Möttönen

Suunnittelu:

Edita Press Oy

Paino:

Yliopistopaino Oy

Helsinki 2008

ISBN: 978-951-740-875-2

ISBN: 978-951-740-876-9 (pdf)

ISSN: 1238-5875

Sisältö

TARTUNTATAUTIREKISTERIN RAKENNE JA TOIMINTA	4
Tartuntatautien ilmoittamisen ja seurannan tavoitteet	4
Tartuntatautien luokittelu.....	4
Ilmoitus- ja rekisteröintijärjestelmän rakenne	5
Tietojen luovuttaminen tartuntatautirekisteristä	6
Tilastot	6
Analyysi ja tiedottaminen.....	6
OHJEET LÄÄKÄREILLE	8
Yleiset ohjeet.....	8
Puhelinilmoitus epäiltäessä vakavaa tartuntatautia.....	8
Lääkärin ilmoitusvelvollisuus.....	8
Ilmoituslomakkeet.....	10
Ilmoituksen lähettäminen.....	10
Tartunnan jäljitykseen liittyvät ilmoitukset	10
Tietojen luovuttaminen terveydensuojeluviranomaiselle	10
OHJEET TERVEYSKESKUKSILLE	12
Tartuntatautirekisterin tietojen käyttö ja tietosuojat	12
OHJEET SAIRAANHOITOPIIREILLE	13
Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin etäkäyttö	13
Ilmoituksien käsittely.....	13
Tartuntatautirekisterin tietojen käyttö ja tietosuojat	13

Muut tartuntatautien ilmoittamiseen liittyvät ohjeet löytyvät osoitteesta:
<http://tartuntatautirekisteri.fi>

Seuraavat ilmoittamiseen liittyvät muut ohjeet tai linkit:
Tartuntatautien ilmoittaminen – ohjeet laboratorioille
Tartuntatautirekisterin mikrobiluettelo
Tartuntatautirekisterin tautiluettelo
Tartuntatautilaki
Tartuntatautiasetus

Kansanterveyslaitos (KTL) ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) yhdistyvät 1.1.2009 lähtien organisaatioksi, jonka nimi on **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos**. Kansanterveyslaitosta koskevat eri säädöksiin sisältyvät valtuutukset tartuntatautien seurannassa ja torjunnassa siirtyvät uudelle laitokselle.

TARTUNTATAUTIREKISTERIN RAKENNE JA TOIMINTA

Tartuntatautien ilmoittamisen ja seurannan tavoitteet

Tartuntatautien seurannalla tarkoitetaan jatkuvaa ja järjestelmällistä tiedonkeruuta. Sen avulla tehtävät analyysit ja päätelmät auttavat suunnittelemaan ja toteuttamaan kansanterveyttä koskevia toimia ja arvioimaan niiden tehoa. Infektiotautien tarttuvuuden vuoksi on niiden seurannassa tiettyjä erityispiirteitä, jotka heijastuvat yksityiskohtaisiin tavoitteisiin ja keskeisiin ominaisuuksiin, ks. taulukko 1.

Taulukko 1. Tartuntatautien seurannan tavoitteita ja järjestelmän keskeisiä ominaisuuksia

Havaita

- viiveettä tautitapaukset, jotka edellyttävät pikaista diagnostiikkaa, hoitoa, tartunnan jäljitystä tai torjuntaa koskevia toimenpiteitä
- epidemioita
- ajallisia muutoksia tautitapausten esiintymisessä ja erityispiirteissä

Arvioida

- torjuntatoimien tehoa (mm. rokotusohjelma, väestöseulonnat, kontaminoituneiden elintarvikkeiden poistaminen myynnistä)
- taudin aiheuttaman sairastuvuuden ja kuolleisuuden kokonaismäärää

Tunnistaa

- alueita, joilla ehkäisyyn ja torjuntaan kohdistuvat lisätutkimukset ovat tarpeen

Järjestelmän keskeisiä ominaisuuksia

Herkkyys (sensitiivisyys)

- havaita seurannan kohteena oleva tauti

Tarkkuus (spesifisyys)

- järjestelmään ilmoitettu potilas sairastaa todella seurannan kohteena olevaa tautia

Edustavuus

- tautitapausten edustavuus koko seurannan kohteena olevassa väestössä

Ajantasaisuus

- tietojen keruun ajantasaisuus

Järjestelmän herkkyys ja ajantasaisuus ovat keskeisiä ominaisuuksia silloin, kun pyritään havaitsemaan yksittäisiä merkittäviä tautitapauksia (esim. kurkkumä-

tä, polio) tai epidemioita (esim. salmonella). Toisaalta esimerkiksi tuberkuloosin ja eräiden hepatiittien seurannassa spesifisyys ja tapauksien hyvä edustavuus suhteessa seurattavaan ilmiöön väestössä ovat tavoiteltavampia. Millään yksittäisellä seurantajärjestelmällä ei voida saavuttaa kaikkia seurantatavoitteita.

Nykyinen tartuntatauti-ilmoituksiin perustuva, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämä valtakunnallinen tartuntatautirekisteri aloitti toimintansa 1.9.1994. Sen toiminta perustuu tartuntatautilakiin (583/1986) ja tartuntatautiasetukseen (786/1986).

Tämä uusittu ohjeistus kattaa valtakunnallisen tartuntatautirekisterin toiminnalliset muutokset, joita aiheuttavat tartuntatautilain ja -asetuksen 1.1.2009 voimaan astuvat muutokset sekä aiemmat tartuntatautiasetuksen muutokset (1376/2006, voimaan 1.1.2007; 1238/2007, voimaan 1.1.2008).

Tartuntatautien luokittelu

Tartuntataudit ja tartuntatauteja aiheuttavat mikrobilöydökset on jaettu tartuntatautien ilmoittamista ja torjuntaa varten tartuntatautiasetuksessa kolmeen luokkaan: (1) yleisvaaralliset tartuntataudit; (2) ilmoitettavat tartuntataudit; ja (3) muut rekisteröitävät mikrobilöydökset. Näissä ohjeissa selvitetään yksityiskohtaisesti ilmoitusvelvollisuus edellä mainituissa ryhmissä.

Kaikkien edellä mainittujen kolmen ryhmän tapauksissa laboratorio on velvollinen ilmoittamaan löydöksestä, joka varmistaa kyseisen taudin. Poikkeuksena ovat yksinomaan kliiniseen epäilyyn perustuva tuberkuloosi, botulismi, variantti Creutzfeldt-Jakobin tauti sekä rokotushoitoon johtanut rabiesaltistus, joissa laboratoriol-

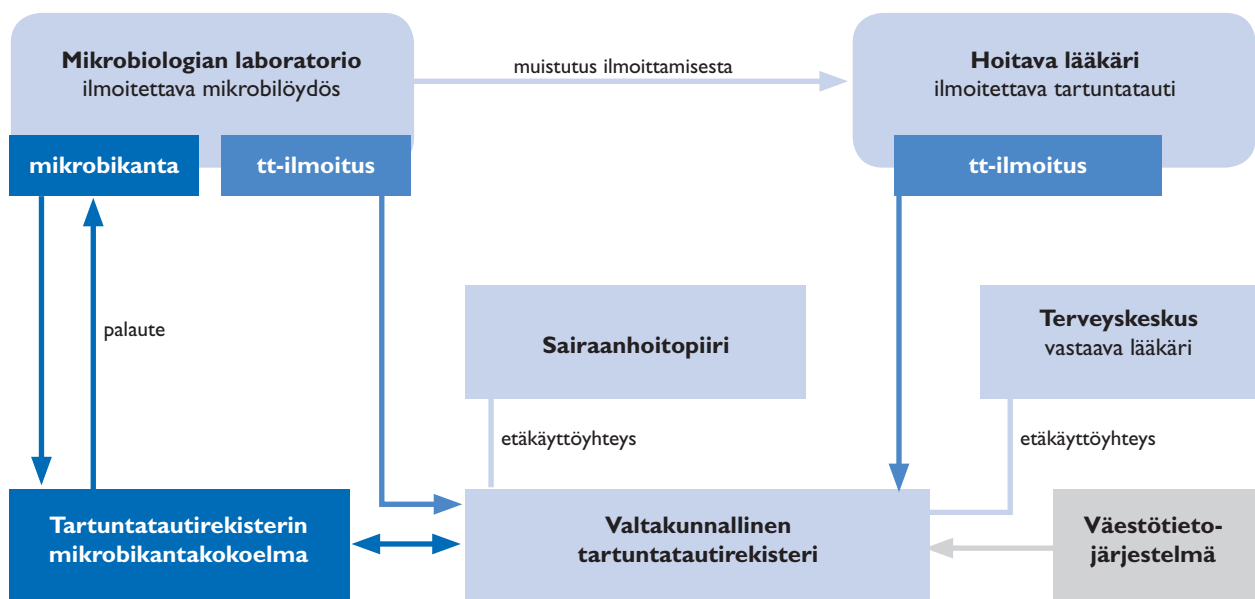
la ei ole ilmoitusvelvollisuutta.

Lääkärin ilmoitusvelvollisuus ei perustu asetuksen tautiryhmitukseen, vaan osassa asetuksen määrittelemistä yleisvaarallisista ja ilmoitettavista taudeista lääkäri on vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta (ks. taulukko 3). Muut rekisteröitävät mikrobiölöydökset -ryhmässä lääkäriellä ei ole ilmoitusvelvollisuutta.

Tartuntatautiasetuksessa annettu luokitus vaikuttaa ilmoitusvelvollisuu-

den lisäksi mahdollisuuteen toteuttaa tahdonvastaista hoitoa (yleisvaaralliset tartuntataudit), hoidon maksullisuuteen potilaalle (yleisvaaralliset ja ilmoitettavat tartuntataudit) tai tulomenetysten korvattavuuteen, jotka määritellään muissa säädöksissä. Lääkärin ilmoittamisvelvollisuus ei siis liity suoraan valtuutukseen tahdonvastaiseen hoitoon, potilaan mahdollisuuteen saada taudin hoito korvauksetta tai saada korvauksia tulomenetyksistä.

Ilmoitus- ja rekisteröintijärjestelmän rakenne

Kuvio 1. Ilmoitus- ja rekisteröintijärjestelmä

Vuoden 2009 alusta lääkärin tartuntatauti-ilmoittaminen muuttuu siten, että lääkärin tartuntatauti-ilmoitus A -lomakkeet lähetään suoraan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen (kuvio 1). Muutoksella valmistaudutaan lääkärin sähköiseen tartuntatauti-ilmoittamiseen, joka aloitetaan v 2009 pilottiprojektissa. Seurannalle tärkeiden mikrobikantojen tai -näytteiden jatkuva lähettäminen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijalaboratorioihin (tartuntatautirekisterin mikrobikantakokoelma) perustuu tartuntatautirekisteriä koskeviin säädöksiin.

Lomakkeella tehtävien lääkärin ja laboratorion tartuntatauti-ilmoitusten tiedot

tallennetaan keskitetysti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa kolmen arkipäivän kuluessa niiden saapumisesta. Sähköisesti tehdyt laboratorion tartuntatauti-ilmoitukset siirretään tartuntatautirekisterin tietokantaan päivittäin.

Tietojen täydentäminen väestötietojärjestelmästä

Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tietoja täydennetään väestötietojärjestelmästä. Välittömästi täydennettävät tiedot ovat asuinpaikan kunta, kotikunta, syntymähetken kansalaisuus sekä nykyinen kansalaisuus. Myöhemmin täydennetään tiedot, jotka koskevat mahdollista kuolemaa 30 vrk kuluessa.

Tietosuoja ja rekisterin käyttäjät

Tartuntatautirekisterin sisältämien henkilötietojen vuoksi tartuntatauti-ilmoituksen käsittely ja sähköisten rekisteritietojen hallinta toteutetaan huolellista tietosuojaa noudattaen. Järjestelmä on suojattu niin, että vain tartuntatautirekisterin toiminnan ylläpidosta vastaavat pääsevät niihin käsiiksi. Tartuntatautirekisterin ilmoittamis- ja etäkäyttötoiminnoissa tietoliikenne on vahvasti salattua.

Lain 23 a § 1 momentista poistuu maininta alueellisesta tartuntatautirekisteristä, joka on koostunut sairaanhoitopiirissä arkistoiduista paperilomakkeiden kappaleista. Lakiin on lisätty (23 a §) sairaanhoitopiirin velvoite korjata virheellisiä ja täydentää puuttuvia oman sairaanhoitopiirin alueen tietoja tartuntatautirekisterissä.

Sairaanhoitopiirissä nimetään tartuntataudeista vastaava lääkäri sekä sairaanhoitopiirissä ja terveyskeskuksessa ne henkilöt, joilla on työhönsä liittyvä tarve tartuntatautirekisterin tietojen etäkäyttöön.

Tartuntatautirekisterin tietoja ei saa kopioida tai siirtää terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiirin potilasrekisteriin tallennettavaksi (tartuntatautilaki 23 a §).

Tietojen luovuttaminen tartuntatautirekisteristä

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri voivat saada oman alueensa ilmoitustiedot valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä käyttäen salattua www-yhteyttä.

Valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä ei luovuteta jatkuvasti tietoja HIV-tapauksista muualle kuin sairaanhoitopiireihin. Tartuntatautilain perustelujen mukaisesti epidemiaa epäiltäessä HIV-infektoituneiden henkilötietojen luovuttaminen on mahdollista tartuntatautilain 40 a §:n 4. momentin säännösten perusteella.

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä saamiaan

tietoja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille siinä laajuudessa kuin se on kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä.

Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tietoja voidaan luovuttaa tutkimuskäyttöön (tartuntatautilaki 23 b §). Päätöksen tietojen luovutuksesta tekee Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kuultuaan tietosuoja-valtuutettua.

Tilastot

Tartuntatautirekisteriin tehtyjen ilmoitusten ja väestötietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella laaditaan julkista käyttöä varten tilastoja. Ne löytyvät osoitteesta <http://tartuntatautirekisteri.fi/tilastot>. Tapaus tilastoidaan tartuntatautirekisterissä ensisijaisesti asuinkuntaan, sen puuttuessa kotikuntaan ja näiden molempien puuttuessa hoitopaikan kuntaan.

Tilastot laaditaan siten, että niiden tietoyhdistelmien perusteella yksittäistä tapausta ei voida tunnistaa. Tästä syystä tilastoissa ei ole tautitapausten jakautumaa kuntiin tai terveyskeskuksiin.

Samalle henkilölle ilmoitetun saman tartuntataudin tai mikrobilöydöksen rekisteröimisessä uutena tapauksena käytetään tautikohtaista aikaväliä (yhdistämisaikaväli). Yksityiskohtaiset tiedot yhdistämisaikaväleistä ovat osoitteessa <http://tartuntatautirekisteri.fi/tautiluettelo>.

Analyysi ja tiedottaminen

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, sairaanhoitopiiri ja terveyskeskus analysoivat kertyviä ilmoitustietoja edellä mainittujen seurantatavoitteiden toteuttamiseksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos julkaisee tartuntatautirekisterin tietojen perusteella yhteenvetotietoja vuosittain Tartuntataudit Suomessa -raportissa. Sairaanhoitopiirit ja kunnat tiedottavat alueensa tartuntatautitilanteesta huomioiden tietosuojaan liittyvät näkökohdat. Taulukossa 2 on esimerkkejä tartuntatautirekisterin tietojen jatkuvasta tai hankekohtaisesta

ta hyödyntämisestä. Näiden lisäksi valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä lähetetään säännöllisesti tapauskohtaisia tietoja ilman henkilötunnuksia TUKHOLMA:ssa sijaitsevan Euroopan tautikes-

kuksen (European Centre for Disease Prevention and Control, ECDC) tartuntatautien seurantarajustelmään. Maailman terveysjärjestö WHO:iin lähetetään säännöllisesti tilastotietoja.

Taulukko 2. Esimerkkejä tartuntatautirekisterin tietojen käytöstä

Käyttäjät	Sisältö	Aikaväli	Väline
Julkkiset tilastot	Tartuntatautirekisterin vakiotilastot	viikoittain	internet: http://tartuntatautirekisteri.fi/tilastot
	Tartuntatautirekisterin vuosiraportti	vuosittain	internet: http://tartuntatautirekisteri.fi/vuosiraportti painettu julkaisu
Terveyskeskukset	Terveyskeskusalueen tapausten yksityiskohtainen tarkastelu	jatkuva	etäkäyttöjärjestelmä
Sairaanhoitopiirit	Sairaanhoitopiirin tapausten yksityiskohtainen tarkastelu	jatkuva	etäkäyttöjärjestelmä
Mikrobiologit ja infektioeläkärit	Viruslöydösraportti	viikoittain	sähköpostijakelu
Laboratoriot ja sairaanhoitopiirit	Mikrobilöydösten palauteraportti (mikrobikantakokoelma)	2 kertaa vuodessa	sähköpostijakelu
Tutkijat	Tartuntatautirekisterin tietoja	pyydetessä	henkilötietoja vain luvanvaraisesti

OHJEET LÄÄKÄREILLE

Yleiset ohjeet

Lääkäri ja hammaslääkäri ovat velvollisia ilmoittamaan tartuntatautitapauksista. Hammaslääkäri voi ohjata ilmoitettavia tauteja sairastavat potilaat diagnoosin varmistamiseksi lääkärin vastaanotolle, jolloin lääkäri tekee tartuntatauti-ilmoituksen. Lääkärin ja hammaslääkärin tekemistä ilmoituksista käytetään nimitystä lääkärin tartuntatauti-ilmoitus.

Lääkärin ilmoittaminen koskee alle viittä prosenttia kaikista tartuntatautirekisteriin ilmoitettavista tautitapauksista. Hoitavan lääkärin antamat tiedot täydentävät olennaisesti laboratorion samoista tapauksista tekemiä aiheuttajamikrobien tietoja. Lääkärin ilmoituksen tiedot koskevat taudin tarkempaa kliinistä luokittelua, diagnoosin perusteita, oireellisuutta ja oireiden alkamisaikaa sekä todennäköisintä tartuntatapaa ja -paikkaa, jotka ovat välttämättömiä tapausten epidemiologisen merkityksen analysoinnissa ja torjuntatoimien ohjaamisessa. Lääkärin ilmoittamat tautitapaukset perustuvat aiheuttajamikrobin mikrobiologiseen osoitukseen. Edellä olevasta poiketen lääkäri ilmoittaa kliinisesti diagnosoidun tapauksen ilman mikrobiologista vahvistusta seuraavissa tilanteissa: (1) tuberkuloositapauksessa, jossa päätetään antaa täysi tuberkuloosihoito; (2) kyseessä on rokotussarjaan johtanut epäilty altistus rabiekselle eli vesikauhulle; (3) botulismi.

Puhelinilmoitus epäiltäessä vakavaa tartuntatautia

Epäiltäessä vaarallista tartuntatautia on tärkeätä, että hoitava lääkäri ottaa epäilyn varhaisessa vaiheessa puhelimitse yhteyden sairaanhoitopiiriin ja terveystieteiden tartuntataudeista vastaavaan lääkäriin sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokseen jatkotoimenpiteiden suunnittelemiseksi. Tällaisia tauteja ovat botulismi, influens-

sa A/H5N1, isorokko, keltakuume, kurkkumätä, pernarutto, polio, rabies, rutto, sars ja verenvuotokuumeet paitsi myyräkuume. Puhelimitse tehty alustava ilmoitus on vahvistettava kirjallisella tartuntatauti-ilmoituksella ilmoituskriteerien täytyessä¹.

¹ Yhteydenotot puhelimitse epäiltäessä erittäin vaarallista tartuntatautia:
Sairaanhoitopiiri ja terveystieteiden keskus
- Tartuntatautilääkäri
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos,
puhelin 020 610 8557

Lääkärin ilmoitusvelvollisuus

Lääkärin tai hammaslääkärin ilmoitettavat tartuntataudit sisältyvät tartuntatautiasetuksessa lueteltuihin yleisvaarallisiin ja ilmoitettaviin tartuntatauteihin. Kaikista taudeista ei kuitenkaan tarvitse tehdä tartuntatauti-ilmoitusta.

Lääkärin ilmoitusvelvollisuuden puuttuminen ei vaikuta tautien diagnostiikan, hoidon tai tulomenetysten korvattavuuteen.

Ilmoitus tehdään riippumatta siitä, onko potilaalla kliininen sairaus vai ei. Jos myöhemmin ilmaantuva tieto osoittaa tehdyn ilmoituksen virheelliseksi tai puutteelliseksi, ilmoitus peruutetaan tai täydennetään uudella.

HIV-infektiosta ilmoitetaan tartunnan toteamishetkellä, taudin edetessä AIDS-vaiheeseen ja tartunnan saaneen kuollessa.

Valtakunnallinen tartuntatautirekisteri alkaa v. 2008 rekisteröidä tapauskohtaisesti tuberkuloosin hoidon lopputuloksen kansainvälisesti vakioitulla tavalla. Ilmoittamisen tekee sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri tai hänen nimeämänsä henkilö THL:n lähettämällä tapauskohtaisesti esitetyillä lomakkeilla.

Eräissä niistä taudeista, joissa lääkäri on vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta, valtakunnallisen tartuntatautirekisterin pi-

täjä kerää tartuntatautilain (9 a § ja 23 §) ja tartuntatautiasetuksen (10 §) valtuutukseen perustuen järjestelmällisesti tapauskohtaisia lisätietoja rekisteriin.

Lääkärin ilmoittamisen tautikohtaiset perusteet ovat osoitteessa <http://tartuntatautirekisteri.fi/tautiluettelo>

Taulukko 3. Yleisvaaralliset (yv) ja ilmoitettavat (ilm) tartuntataudit; tautien ilmoitusvelvollisuus ja luettelo tartuntataudeista, jotka ilmoitettava välittömästi kunnan eläinlääkintäviranomaiselle. Osassa tartuntatautiasetuksen yleisvaarallisista ja ilmoitettavista taudeista lääkäri on vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta.

Tartuntatauti	Lääkärin tartuntatauti A-ilmoitus	Eläinlääkintä- viranomaiselle ilmoitus	yv	ilm
botulismi	X	X		X
botulismiepäily		X		
bruselloosi		X		
<i>Burkholderia (Pseudomonas) mallei</i>		X		
Creutzfeldt-Jakobin taudin uusi variantti				X
EHEC-infektio	X	X ¹⁾	X	
ekinokokkoosi	X			X
hemofiluksen aiheuttamat septiset taudit ja ai-vokalvontulehdukset				X
hepatiitti A	X		X	
hepatiitti B	X			X
hepatiitti C	X			X
hinkuyskä				X
hiv-infektio ilmoitetaan tartuntatauti-ilmoitus B-lomakkeella	X			X
influenssa A/H5N1 kunnes WHO ilmoittaa influenssapandemian alkaneeksi	X		X	
isorokko	X		X	
keltakuume	X		X	
klamydiainfektiot, sukupuoliteitse leviävät				X
kolera	X		X	
kuppa	X		X	
kurkkumätä	X		X	
lavantauti ja pikkulavantauti	X		X	
muut salmonellojen aiheuttamat taudit		X ²⁾	X	
legionelloosi	X			X
leptospiroosi		X ²⁾		
listerioosi	X			X
malaria	X			X
meningokokin aiheuttamat septiset taudit ja ai-vokalvontulehdukset	X		X	
muut mykobakteeritaudit kuin tuberkuloosi				X
<i>Mycobacterium bovis</i>		X		
pernarutto	X	X	X	
pernaruttoepäily		X		
polio	X		X	
psittakoosi		X		
puutiaisaivokuume				X
Q-kuume		X ²⁾		
rabies	X	X		X
rabiesepäily	X	X		
rutto	X		X	
sankkerit	X			X
sars	X		X	
shigellapunatauti	X		X	
sikotauti	X			X
tippuri	X			X
trikinoosi		X		
tuberkuloosi	X		X	
tuhkarokko	X			X
vihurirokko	X			X
virusten aiheuttamat verenvuotokuumeet, ei myyräkuume	X		X	

¹⁾ EHEC-tartunta henkilöllä, joka on ollut kosketuksissa tuotantoeläimiin kotimaassa

²⁾ tartunta henkilöllä, joka asuu tai työskentelee tuotantoeläintilalla

Ilmoituslomakkeet

Tartuntatautien ilmoittamisessa käytetään lomaketta tai tarkoitukseen sopivaa tartuntatauti-ilmoitustietojen hallinta- ja siirto-ohjelmaa tai tietojärjestelmän tuottamaa lomakesisältöä vastaavaa tulostetta. Lääkäri ilmoittaa tartuntatautitapaukset lääkärin tartuntatauti-ilmoituslomakkeella A (THL 100/124), HIV-tapaukset lääkärin tartuntatauti-ilmoituslomakkeella B (KTL 100/122) ja tuberkuloosin hoidon lopputuloksen tartuntatauti-ilmoituslomakkeella E ja F.

Ilmoituslomakkeiden takana on ohjeita lomakkeen täyttämisestä.

Ilmoituksen lähettäminen

Lääkärin tartuntatauti-ilmoitus A ja B on tehtävä viimeistään seitsemän vuorokauden kuluessa ilmoitusperusteiden täytymisestä. Ilmoitus lähetetään suljetussa kuoressa, jossa on merkintä "tartuntatauti-ilmoitus". Ilmoittaja lähettää lääkärin kaksiosaisen tartuntatauti-ilmoituslomakkeen A tai B sivun 1 suoraan valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin osoitteella Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, PL 29, 00301 HELSINKI. Sivun 2 jää potilaan asiakirjoihin liitettäväksi. Tartuntatauti-ilmoitus E ja F lähetetään suoraan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen.

Tartuntatauti-ilmoitus A - Lääkärin ilmoitus
Tartuntatauti-ilmoitus B - Lääkärin ilmoitus
HIV-infektiosta
Tartuntatauti-ilmoitus C - Lääkärin ilmoitus
tartuntatautiepäilystä
Tartuntatauti-ilmoitus E - Tuberkuloosin hoidon lopputuloksen ilmoitus
Tartuntatauti-ilmoitus F - Resistentin tuberkuloosin hoidon lopputuloksen ilmoitus

Tartunnan jäljitykseen liittyvät ilmoitukset

Potilasta hoitava lääkäri on ensisijaisesti vastuussa siitä, että potilas ja mahdollisesti muut tartunnan saaneet saatetaan tutkimukseen ja hoitoon. Mikäli hoitava lääkäri ei voi tehdä itse jäljitystä, hän voi käyttää tartuntatauti-ilmoituslomaketta C (KTL 100/126) pyytääkseen terveyskeskuksen (tai sairaanhoitopiirin) tartuntataudeista vastaavalta lääkäriltä apua tehtävän suorittamiseksi. Tämä ilmoitus on hävitettävä heti tartunnan leviämisen ehkäisemiseen tähtäävien toimenpiteiden jälkeen, eikä sitä saa tallettaa potilasasiakirjoihin.

Tietojen luovuttaminen terveys- ja suojeluviranomaiselle

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulee ilmoittaa kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemistään tai toteamastaan tartuntataudista, joka voi olla peräisin eläimestä tai joka voi tarttua ihmisestä eläimeen. Tartuntatautiasetukseen on lisätty luettelo taudeista, joista terveysviranomaisen tulee välittömästi ilmoittaa eläinlääkintäviranomaiselle (taulukko 3). Lääkäri voi luovuttaa sairastuneiden henkilötietoja kunnan terveyden- ja suojeluviranomaiselle, jos hän epäilee tai toteaa juomaveden tai elintarvikkeen välityksellä leviävää epidemiaa (tartuntatautilaki 23 c §).

TARTUNTATAUTI-ILMOITUS A

Lääkärin ilmoitus

Lomakkeella ilmoitetaan yksi tauti/potilas Täydennys-, korjaus- tai peruutusilmoituksen viite*

Ilmoituksen viite		Täydennys/ Korjaus		Peruutus	
Perusilmoitus A-07-					
Henkilötiedot (ilmoitetaan aina)		Henkilötunnus*		Sukunimi*	
		Etunimi*			
Tauti		Merkittävät tartuntatauti (X)			
Henkilö		Sukupuoli		Asuinkunta*	
		1 Mies 2 Nainen		Syntymämaa*	
Taudin		Meningokokoinen aiheuttamat septiset taudit ja aivokalvontulehdukset			
Merkittävät		EHEC-infektio		Pernarutto	
Tartuntatauti		Ekinokokkioosi		Pikkulavantauti A, B, C	
(X)		Influenssa A/H5N1		Polio	
		Isorokko		Rabies	
		Hepatiitti A		Rabiesepäily	
		Hepatiitti B		Rutto	
		Hepatiitti C		Sankkerit (Ulcus molle tai LGV)*	
		HIV-infektio ilmoitetaan tartuntatauti-ilmoitus B -lomakkeella		SARS	
		Keltakuume		Shigellapunatauti	
		Kolera		Sikotauti	
		Kuppa		Tippuri	
		Kurkkumätä		Tuberkuloosi	
		Lavantauti		Tuhkarokko	
		Legionelloosi		Vihurirokko	
		Listerioosi		Virusten aiheuttamat verenvuotokuumeet, ei myrärakuume	
		Malaria			
Diagnoosikoodi		Täytä ICD10-koodi			
Diagnoosi- ja tartuntatiedot		Diagnoosin varmistamistavat			
		1 Mikrobiologinen 2 (myös serologia) 3 Histologinen 9 Muu, mikä			
		Näytteenottoajankohta		Oireiden alkamisajankohta	
		1 Kyllä 2 Ei			
		Tartuntatapa(t)		Tartuntapaikka*	
		Tartunnan leviämistapa			
		1 Seksi Seksikontakti 2 Mieheen 3 Naiseen 4 Molempiin 5 Ei tietoa			
		2 Ruiskuhuumeiden käyttö 3 Perinataalinen 4 Verituotteet 5 Ravinto tai vesi			
		9 Muu, mikä 0 Ei tiedossa			
Lisätietoja					
Hepatiitti B:n ja C:n lisätiedot		Hepatiitti B:n kliininen tila		Hepatiitti C:n diagnostiikka	
		1 Akuutti 2 Krooninen 0 Epävarma		5 -HCV-Ab (vasta-aineet)	
		Hepatiitti B:n diagnostiikka		1 Positiivinen 2 Negatiivinen 0 Ei tehty	
		S-HBc-AbM (IgM-vasta-aineet core antigenia kohtaan)		S-PCR- tai muu NH-osoitus	
		1 Positiivinen 2 Negatiivinen 0 Ei tehty		1 Positiivinen 2 Negatiivinen 0 Ei tehty	
		S-HBs-Ag		Arvio Hepatiitti C:n tartunta-ajasta	
		1 Positiivinen 2 Negatiivinen 0 Ei tehty			
		S-PCR- tai muu NH-osoitus			
		1 Positiivinen 2 Negatiivinen 0 Ei tehty			
Tuberkuloosi-lisätiedot		Nykyinen sairaus		1 Keuhkotb 2 Muiden elinten tb	
		Ysköksen tb-värijäys		Annetaan täysi tb-hoito	
		1 Positiivinen 2 Negatiivinen 0 Ei tehty		1 Kyllä 2 Ei 3 Lähetetään muu	
		Aikaisemmin sairastettu tuberkuloosi		Minä vuonna tauti todettiin?	
		Onko todettu tuberkuloosi vuoden 1950 jälkeen?		1 Kyllä 2 Ei 0 Ei tietoa	
		Saiko tb-hoitoa ≥ 1 kk =		Annettiinko täysi hoito *	
		1 Kyllä 2 Ei 0 Ei tietoa		1 Kyllä 2 Ei 0 Ei tietoa	
Ilmoittava lääkäri		Toimipaikka/Osasto		Toimipaikan puhelin	
		Toimipaikan osoite		Toimipaikan kunta	
		Päivämäärä		Allekirjoitus	
		Nimen selvennys, sv-nro/leima			

*) Seltitys lomakkeen kääntöpuolella

Terveystietojen hyödyntäminen

TARTUNTATAUTI-ILMOITUS B

Lääkärin ilmoitus hiv-infektiosta *

Täydennys-, korjaus- tai peruutusilmoituksen viite*

Ilmoituksen viite		Täydennys/ Korjaus		Peruutus	
Perusilmoitus B-07-					
Henkilötiedot		Henkilötunnus*		Sukunimi	
		Etunimi		Kansalaisuus*	
Sukupuoli		Asuinkunta*			
1 Mies 2 Nainen					
Diagnoosi- ja taustatiedot		1 Uusi tapaus*		Todettu ilmoitavassa hoitopaikassa ensimmäisen kerran, pyydettään EDTA-verinäytettä. Katso tarkemmat ohjeet lomakkeen takaosasta.	
		Onko potilas todettu aikaisemmin hiv-negatiiviseksi		1 Kyllä, vuosi 2 Ei 0 Ei tietoa	
		Arvio tartunta-ajasta, vuosi		Tartuntapaikka*	
		Onko sairastunut kotonaan maasta, jossa hiv-tartunta yleinen?		1 Kyllä 2 Ei 0 Ei tietoa	
Seksivälitteiset tartuntatavat		Todennäköisen tartuntatavan luokitus ja riskitekijät:			
		Seksikontakti		1 mieheen 2 naiseen 3 molempiin 0 Ei tietoa	
		Lisätiedot			
		Seksikontakti		1 suomalaiseen 2 jossain hiv-tartunta yleinen 3 muuhun ulkomaalaiseen 4 biseksuaaliseen henkilöön	
		5 ruiskuhuumeidenkäyttäjään 6 prostituutioon 0 Ei tietoa			
Verivälitteiset tartuntatavat		1 Ruiskuhuumeet 2 Verensiirto 3 Hemofilia tai hyötyväihäiriön hoito			
Äiti-lapsi -tartunta		Onko syntynyt Suomessa?		Onko äidin hiv-positiivisuus tiedetty raskauden/syntytyksen aikana?	
		1 Kyllä 2 Ei 0 Ei tietoa		1 Kyllä 2 Ei 0 Ei tietoa	
Muu tartuntatapa		9 Muu, mikä? 0 Ei tietoa			
Todetun sairauden vaihe		1 Primaarioireinen 2 Oireeton* 3 Muu oireinen* 4 Aids* 0 Ei tietoa			
		CD4-solutaso (x 10 ⁹ solua/l). Ilmoitetaan kaikissa vaiheissa			
		Onko todettu antiretroviraali-lääkeresistenssiä (mille lääkkeelle tahansa)?		1 Kyllä 2 Ei 0 Ei tietoa	
Aids-kriteerit*		Merkittävät aileksivista sairauksista kaikki diagnoosihetkellä todetut.			
		1 Pneumocystis carinii -pneumonia 2 Ruokatorven kandidoosi			
		3 Henkitorven, keuhkoputkien tai keuhkojen kandidoosi			
		4 Herpes simplex-infektio 5 Sytomegalovirusretiniitti 6 Sytomegalovirus-tauti			
		7 Keuhkotuberkuloosi 8 Muu tuberkuloosi			
		9 M. avium complex- tai M. kansaasi-infektio 10 Muu mykobakteeri-infektio			
		11 Uusiutuva salmonellasepsis 12 Aivojen toksoplasmatoosi 13 Uusiutuva pneumonia			
		14 Progressiivinen multifokaalinen leukoencefalopatia 15 Kryptokokkioosi			
		16 Kryptosporidioosi 17 Kokidioidomikoosi 18 Histoplasmatoosi			
		19 Isosporiasis 20 Multipliksi tai uusiiva bakteeri-infektio (alle 13 v.)			
		21 Kaposin sarkooma 22 Primaarinen aivolyymfooma 23 Immunoblastinen lymfooma			
		24 Burkittin lymfooma 25 Hiv-encefalopatia			
		26 Kohdun kaulan invasiivinen karsinoma 27 Lymfoidi interstisiellinen pneumonia (alle 13 v.)			
		28 Hiv-näivetyystauti			
		Onko hoidettu ennen aids-vaihetta antiretroviraalilääkkeillä edeltävän kolmen kuukauden aikana?		1 Kyllä, aloitusvuosi 2 Ei 0 Ei tietoa	
		Kuolintodistuksesta ilmenevät kuolinsyyden diagnoosikoodit (ICD)		1a 1b 1c	
Lisätietoja					
Ilmoittava lääkäri		Toimipaikka/Osasto		Toimipaikan puhelin	
		Toimipaikan osoite		Toimipaikan kunta	
		Päivämäärä		Allekirjoitus	
		Nimen selvennys, sv-nro/leima			

*) Seltitys lomakkeen kääntöpuolella

Kansanterveyslaitokselle 1 (2)

TARTUNTATAUTI-ILMOITUS C
Lääkärin ilmoitus tartuntatautiepäilystä

Vain tartuntatautilain mukaiseen käyttöön	Terveyskeskuk- sen tartuntatau- deista vastaava lääkäri		
	Olen saanut tietooni, että ilmoittamani henkilö on saattanut saada tartuntatautilain tarkoittaman taudin. Pyydän Teitä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavana lääkärinä huolehtimaan hänen ohjaamisestaan tutkimuksiin ja hoitoon.		
	Ilmoitettavan henkilötiedot	Sukunimi	
		Etunimi	
		Postiosoite	
Muut yhteystiedot			
KTL 100/126 Tuotenumro 701 000035 Edita Prima Oy	Ilmoituksen syy- nä oleva tartunta- tauti		
	Ilmoituksen päiväys	Paikka ja aika	
	Ilmoittajan yhteystiedot	Toimipaikka	Puhelin
		Postiosoite	
		Ilmoittajan nimi ja allekirjoitus	

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille

OHJEET TERVEYSKESKUKSILLE

Terveyskeskus on vastuussa tartuntatauti-
tien torjunnasta omalla alueellaan. Ter-
veyskeskukset saavat täydet henkilötiedot
oman alueensa ilmoitettavista tartuntatau-
titapauksista tartuntatautirekisterin etä-
käytöllä. Näin voidaan entistä paremmin
havaita epidemioita ja jäljittää tapauksia.

Tartuntatautirekisterin tietojen käyttö ja tietosuojat

Terveyskeskuksen tartuntataudeista vas-
taavalla lääkärillä on tartuntatautisäädös-
ten perusteella oikeus käyttää salattua
etäkäyttöyhteyttä valtakunnalliseen tar-
tuntatautirekisteriin. Etäkäyttöön tarvi-
taan määriteltyyn tarpeeseen perustuva
henkilökohtainen lupa. Terveyskeskuk-
sen vastaava lääkäri nimittää tarvittaes-
sa muun toimintayksikkönsä lääkärin tar-
tuntataudeista vastaavaksi lääkäriksi. Hän
myös nimeää henkilöt, joilla on työhönsä
liittyvä tarve tartuntatautirekisterin tieto-
jen etäkäyttöön. Luvan myöntämisen yhte-
ydessä henkilö saa etäkäyttöön oikeuttavat
tarkemmat ohjeet. Esitys etäkäyttöön oi-
keutetuista henkilöistä tehdään Terveiden
ja hyvinvoinnin laitokseen. Ennen tekni-

sen etäkäyttöyhteyden avaamista terveys-
keskuksen on esitettävä selvitys siitä, että
tietojen suojauksesta huolehditaan asian-
mukaisesti (23 b §).

Henkilötunnisteiset tiedot on saatavis-
sa terveyskeskuksen oman alueen tapauk-
sista etäkäytön kautta. Tiedot ovat selatta-
vissa välittömästi sen jälkeen, kun ne ovat
siirtyneet tietokantaan Terveiden ja hyvin-
voinnin laitoksessa tapahtuneen paperilo-
makkeiden tallennuksen tai sähköisten il-
moitusten lataamisen jälkeen.

Tiedusteluihin valtakunnallisen tar-
tuntatautirekisterin etäkäyttöön liittymi-
sestä vastaa Terveiden ja hyvinvoinnin
laitos, puhelin 020 610 8484.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tai
sairaanhoitopiiri huolehtii terveyskeskus-
ten etäkäyttäjien koulutuksesta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tai
sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vas-
taava lääkäri voi luovuttaa terveyskeskuk-
sen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille
asianomaisen terveyskeskuksen toiminta-
aluetta koskevia tietoja siinä laajuudessa
kuin se on kunnan tartuntatauti-
tusten vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi
välttämätöntä.

OHJEET SAIRAANHOITOPIIREILLE

Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin etäkäyttö

Lainmuutoksen myötä sairaanhoitopiirien ylläpitämät alueelliset tartuntatautirekisterit lopetetaan. Ne korvaa valtakunnallisen tartuntatautirekisterin etäkäyttö.

Sairaanhoitopiireillä on salattu etäkäyttöyhteys valtakunnalliseen tartuntatautirekisteriin. Tapausten henkilötunnistetiedot ja kaikki muut rekisteriin merkityt tapaustiedot ovat käytettävissä sairaanhoitopiirin omalla alueella mahdollistaen tehokkaasti torjuntatoiminnan. Tietoja voi selata välittömästi sen jälkeen, kun ne ovat siirtyneet tietokantaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa tapahtuneen lomakkeiden tallennuksen ja sähköisten ilmoitusten päivittämisen jälkeen.

Sairaanhoitopiirin rekisterin etäkäytöllä toteuttama valtakunnallisen tartuntatautirekisterin tarkastus- ja täydennystoiminta oman alueensa ilmoitusten osalta on keskeistä valtakunnallisen rekisterin tietojen laadun varmistamisessa. Etäkäyttöön sisällytetyt erilaiset ilmoitusten tarkastus- ja huomautustoiminnot helpottavat tietojen tarkistusta ja parantavat laatua.

Ilmoituksien käsittely

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri tai hänen nimeämänsä henkilö selaa valtakunnalliseen rekisteriin saapuneita ilmoituksia etäkäytössä. Uudet ilmoitukset -toiminnon avulla ja tarkistaa lääkärin ja laboratorion ilmoituksia Tehtävät-toiminnolla, ottaen yhteyden ilmoittavaan laboratorioon tai Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen, jos ilmoituksessa on täydennettävää tai korjattavaa. Tehtäessä täydennys- tai korjaus-

ilmoitus tulee ilmoituksessa antaa täydennettävän tai korjattavan ilmoituksen tarkka viitetunnus. Ilmoitusviiveisiin tulee kiinnittää huomiota, koska viive heikentää sairaanhoitopiirissä ja terveyskeskuksessa etäkäytön välityksellä hyödynnettävän tiedon merkitystä torjuntatoimien tukena.

Tarkemmat tautikohtaiset tarkistusohjeet ovat tartuntatautirekisterin mikrobi- ja tautiluettelossa osoitteessa <http://tartuntatautirekisteri.fi/mikrobiluettelo>.

Tartuntatautirekisterin tietojen käyttö ja tietosuojat

Sairaanhoitopiiri analysoi ja hyödyntää tartuntatautirekisteriin kertyviä tietoja tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Henkilötunnisteita käyttämällä samaa tapausta koskevat toistuvat ilmoitukset yhdistyvät rekisterissä toisiinsa. Toistuvasti samalla henkilöllä ilmoitettu tartuntatauti- tai mikrobilöydös rekisteröidään uutena tapauksena tautikohtaisten aikavälien (yhdistämisaikaväli) avulla. Yksityiskohtaiset tiedot yhdistämisaikaväleistä ovat osoitteessa <http://tartuntatautirekisteri.fi/mikrobiluettelo>. Etäkäyttö helpottaa yhteenvetojen ja tilastojen laatimista ja antaa mahdollisuuden tehokkaaseen alueelliseen tiedonvälitykseen.

Valtakunnallisen tartuntatautirekisterin etäkäyttöön tarvitaan määritellyn tarpeeseen perustuva henkilökohtainen lupa. Luvan hakemisen käynnistää sairaanhoitopiiri. Ennen teknisen etäkäyttöyhteyden avaamista sairaanhoitopiirin on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti (23 b §).

Tiedusteluihin valtakunnallisen tar-

tuntatautirekisterin etäkäytöstä vastaa
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, puhe-
lin 020 610 8484.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
huolehtii sairaanhoitopiirien etäkäyttäji-
en koulutuksesta ja avustaa sairaan-
hoitopiiriä terveyskeskusten etäkäyttökou-
lutuksessa.

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista
vastaava lääkäri voi luovuttaa vain ter-
veyskeskuksen tartuntataudeista vastaa-
valle lääkärille asianomaisen terveyskes-
kuksen toiminta-aluetta koskevia tietoja
siinä laajuudessa kuin se on kunnan tar-
tuntatautien vastustamistyöhön kuuluvi-
en tehtävien vuoksi välttämätöntä.

Helsingissä 01.12.2008

Pääjohtaja

Pekka Puska

Tutkimusprofessori

Petri Ruutu

